

ЗЛИДНІ ПО-ГУЦУЛЬСЬКИ

Роксоляна Свято

Ще й нині багато людей нарікають на те, що так і не побачили «ведмеденосний» анімаційний фільм українського режисера Степана Ковалю (1965 р.н.) «Йшов трамвай №9». Попри те, що його декілька разів таки транслювали на українському телебаченні (щоразу в непередбачуваний час і не на державному каналі), «Трамвай» не зміг «доїхати» до багатьох потенційних глядачів. І хотілося б дуже сподіватися, що нову роботу режисера — «Злидні», зняту на замовлення московської студії «Пілот» у межах анімаційного проекту «Гора самоцвітів», чекає краща доля. Тим паче, що анімаційна стрічка братиме участь у цьогорічному «Берлінале».

Та все ж в українських глядачів нема особливих підстав завчасно радіти, адже в прокат фільм поки не надійшов.

Казки народів, які проживають на території Російської Федерації, — ось що об'єднує всі анімаційні фільми, які ввійшли — або тільки мають увійти — до «Гори самоцвітів», спільного проекту Міністерства культури Росії та міжнародного анімаційного фестивалю «КРОК». Серед запланованих 52-ох вже знято й три українські авторські роботи. Одна з них (не побоюся ствердити, що найоригінальніша) — «Злидні» (тривалість 13 хвилин) Степана Ковалю, зроблена за мотивами гуцульської народної казки.

Перше, що приємно дивує, — це вибір матеріалу. Адже, на відміну від «Лисиці та дрозда» чи «Ловись, рибко» (двох інших українських фільмів), «Злидні» навіть для україномовного глядача є маловідомою казкою. А це вже великий плюс, адже знайомий казковий сюжет, хоч би як цікаво інтерпретований, менше інтригує, ніж новий. Крім того, свідчить це, що «Злидні» орієнтовані не лише на російського глядача, який хоче «ознайомитися» з фольклором «російських» народностей (як зазначено в заставці «Гори самоцвітів»), але й на глядача українського — того, що виріс на українських казках і не потребує елементарних пояснень чи повторень давно знаного.

Фабула «Злиднів», на перший погляд, нібито й не хитромудра: працююча гуцульська родина Петра й Марії намагається спекатися злиднів, які прибилися до хати й хочуть зруйнувати все майно, набуте важкою працею. Але розгортання сюжету (як злидні приходять і починають шкодити в хаті), кульмінація (які незвичні способи Петро вигадує, щоб позбутися їх), як і вирішення конфлікту, виглядають свіжо. Й дуже логічно, якщо йти за логікою національного способу мислення. Суперництво й заздрість — такі типові для українців риси — остаточно все вирішують: злидні, покинувши Петра й Марію, з радістю оселяються в новій хаті, аби її господарі не зазрили більше працюючим сусідам. А Петро з Марією,

■ Кадр з фільму «Злидні». Серія «Гора самоцвітів». Режисер Степан Коваль. 2006.

■ Кадр з фільму «Злидні». Режисер Степан Коваль.
Студія «Пілот». Росія.

дітьми й типовим українським псом-сіркоком відновлюють та ще й активно примножують свої чесно зароблені багатства.

Проте, як і в «Трамваї», в «Злиднях» маємо не лише комічно показаний і майстерно зліплений сюжет (у буквальному сенсі слова «зліплений», адже Степан Коваль знову використав пластилін для реалізації свого творчого задуму), а й таку собі актуальну казочку, в якій глядач може впізнати навіть себе. До того ж, як і в попередньому мультіку, впізнати не в одному, а принаймні в кількох різних персонажах. Зрештою, кожен українець почуватиметься часом таким ображеним на долю сусідом, хоча й береться, як і Петро, щоразу ремонтувати свою зруйновану хату.

Зауважу, що вміння сміятися (тим паче над собою) — неабиякий талант для аніматора. Адже між «тегами» і тонким гумором різниця дійсно велика. Й про сміх режисе-

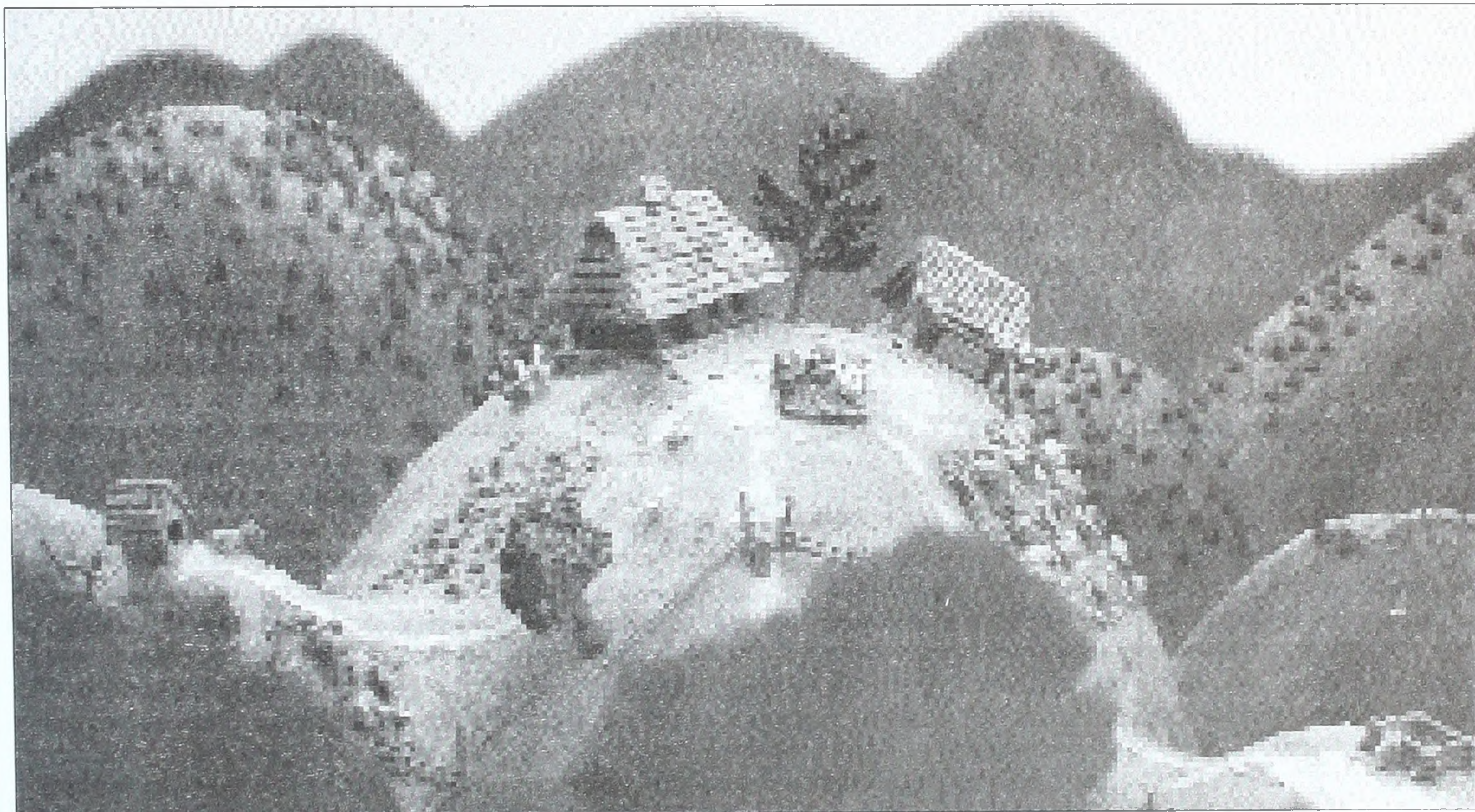
ра багато скажуть його злидні — маленькі істоти-шкідники з білого пластиліну, які вміють перетворюватися в бегемота, тарганів, рибу, гриб чи навіть слона (творча фантазія режисера в роботі з матеріалом просто-таки заворожує).

Але що вже зовсім незвично — у фільмі Степана Ковалья злидні видаються симпатичними. Їхні маленькі «злodianня» ніби тільки й виникли для того, щоб зміцнити родину й у подальшому її збагатити. Й після їх чергового нашествия, коли від хати лишаються навіть не стіни, а лише балки й стовпи, ситуація не виглядає безнадійною. Адже наступного ранку Петро із псом візьмуть молотки й цвяхи і залатають усі можливі діри в хаті і в собачій буді, після чого знову радітимуть сонцю й горам.

Особливо розчулює «музикальність» злиднів. Єдине, чим розумний Петро міг їх виманити з хати, була гра на сопілці. Пластилінові істоти відразу «розм'якали» й навіть тихенько постогнували від задоволення, погоджуючись іти за власником чарівного українського інструмента хоч на край світу. Інша справа, що кожного разу вони знаходили дорогу «додому» й ставали дедалі агресивнішими. Тільки перед спокусою «зеленим змієм» злидні, як і люди, не змогли встояти. Закоркувавши маленьких допитливих істот у величезному бутлі з горілкою, Петро вивіз їх у далеке глибоке болото. В цьому болоті їх і знайшов заздрисний сусід, принісши додому, щоб потім перепровадити їх до Петра. А далі — історія вже відома...

Дотепно й навіть багатозначно сьогодні звучать для українського глядача прикінцеві слова в «Злиднях»: мовляв, ось що буває з тими, хто намагається зашкодити сусідам!

Після цього лишається хіба нагадати, що фільм знято передусім для російського глядача.

■ Кадр з фільму «Злидні».